

Ujpesti.

1943 JUN 18

346.

Az ujbpesti ág. hitv. evang. anyaegyházközség
egyházlátogatási jegyzőkönyve. / Canonica visitativa /

15

I. Az egyházközség külső állapota.

A/ Az anyaegyházközség.

1. Története, eredete, stb.

Ujpest községe 1836 diki évben keletkezett s ebből az évben építetett fel az első gyára. Ez időből kezdve gyorsan szaporodtak lakosai. A főváros közelsége, az ipari és kereskedelmi elősegítő viszonyok, a telekszerzés kedvező feltételei mind több és több telepet hoztak ide egy hazánk különböző részeiből, mint az osztrák tartományokból, sőt Németországból is.

Az ujbpesti ág. hitv. evang. anyaegyházközség
egyházlátogatási jegyzőkönyve / Canonica visitativa /

Ujpesti egyházközség, különösen a nemetajkúak majdnem kizárólag a pesti evang. egyházhoz fordultak. Onnan hívtak lelkészt temetéseikhez, oda hívták az ujbpesti templomok lelkészeit is.

Az 1868-diki év végéig a templom csak egy volt, amely a...

Az ujbpesti ág. hitv. evang. anyaegyházközség lelkészei mindig az ujbpesti evang. egyházhoz tartoztak, különösen a nemetajkúak majdnem kizárólag a pesti evang. egyházhoz fordultak. Onnan hívtak lelkészt temetéseikhez, oda hívták az ujbpesti templomok lelkészeit is.

Az 1868-diki év végéig a templom csak egy volt, amely a...
1874-ben a budapesti egyháztól kölcsönként lelkészek jöttek ki istentisztelet tartására, a keresztség és az úrvacsora szentségeinek kiszolgáltatására, a konfirmáció megtartására. Az első istentiszteletet egy berelt házban dr. Székács József superintendens tartotta. Az istentiszteletek felváltva magyar és német nyelven tartottak.

1874.-15 évben a hívek egy telket vásároltak a Mária és Gyar utca sarkán és országos gyűjtést tartottak, hogy a begyűlt pénzeszközökből és a saját adakozásukból templomot, iskolát és paplakot építsenek. A jótékonyseg forrásait meggyújtották, a könyöradományok szép számmal érkeztek a náción egy nagyobb összegű gyűjtést tartottak, elhatározták a templomépítést. Székács József bá-

Az ujbpesti ág. hitv. evang. anyaegyházközség lelkészei mindig az ujbpesti evang. egyházhoz tartoztak, különösen a nemetajkúak majdnem kizárólag a pesti evang. egyházhoz fordultak. Onnan hívtak lelkészt temetéseikhez, oda hívták az ujbpesti templomok lelkészeit is.

1874-ben a budapesti egyháztól kölcsönként lelkészek jöttek ki istentisztelet tartására, a keresztség és az úrvacsora szentségeinek kiszolgáltatására, a konfirmáció megtartására. Az első istentiszteletet egy berelt házban dr. Székács József superintendens tartotta. Az istentiszteletek felváltva magyar és német nyelven tartottak.

*Ujpesti József
lelkész*

Az újpesti ág. hitv. ev. anyaegyházközség a retettel fi-
gyelgő egyházlátogatási jegyzőkönyve. / "Canonica" visitátiva / fogon

önökét, ha már belefogtak ezen kérdés vállalatba, de szivukra kö-

I. Az egyházközség külső állapota.

töm az egyház so-----,-----,-----,-----,----- hogy lesz templom hal
helyet annak romja A/ Az anyaegyházközség.

De igen nagy volt a bizalom. Abban reménykedtek, hogy a
1. Története, eredete, stb.
künnlevő 300 drb gyű----- az építési költségeket.

Ujpest községe 1836 dik évben keletkezett, stebent az évben
építetett fel az első gyára. Ez időből kezdve gyorsan szaporodtak la-
kósai. A főváros közelsége, az ipar és kereskedelmet elősegítő vi-
szonyok, a telekszerzés kedvező feltételei mind több és több telepü-
lőt vonzottak ide ugy hazánk, különböző részeiből, mint az osztrák
tartományokból, sőt Németországból is. pedig az inaterem volt, mind-

A letelepülők között számosan voltak ágostai hitv. evangé-
likusok, kik akkor egyházilag a cinkotai egyházhoz tartoztak, mégis
vallási ügyeikben, különösen a németajkuak majdnem kizárólag a pesti
ev. egyházhoz fordultak. Onnan hívtak lelkeszt temetéseikhez, oda
vitték az újszülötteket megkeresztelni, ott esküdtek egymásnak hüsé-
get az egybekelők és oda jártak istentiszteletre is. van, a kezdő es

Az 1868-dik év vége felé mintegy 500 evang. hívőt számlálta
tak össze, akik elhatározták, hogy leányegyházat alakítsanak, előbb
azonban Fregler Soma pesti lakos és tanító eggedelyt nyert az újpes-
ti ev. gyermekek vallásban való oktatására. A leányegyház 1874 ben
Hoffmann János kereskedő, első gondnok buzgolkodására folytán meg is
alakult s a pesti egyházhoz csatoltatott; első felügyelője Fogler Já-
nos volt; a megalakulás után Heuberger József lett az egyház gondnoka;
a budapesti egyháztól koronként lelkeszek jöttek ki istentisztelet ka
tartására, a keresztség és az urvacora szentségének kiszolgáltatásá-
ra, a konfirmáció megtartására. Az első istentiszteletet egy obérelt ba
házban dr. Székács József superintendens tartotta. Az istentisztele-
tek felváltva magyar és német nyelven tartattak, felső vas része a

1874. ik évben a hívek egytelket gyásároltak a Mária és de-
Gyar utca sarkán es országos gyűjtést tartottak, hogy meggyűlt kö-lik
nyoradományokból es a saját adakozásaikból templomot, tiskolát es pap-
lakot építsenek. A jótékonyág forrásait legott megnyiták, a könyör-
adományok szép számmal érkeztek s midőn egy nagyobb összegű gyűjtött
penz egy tt volt, elhatározták a templomépítést. Székács József bá-

me nyakerületi superintendens és pesti lelkész atyai szeretettel figyelmeltette a nála megjelent presbitereket: "Én segíteni fogom ve Önöket, ha már belefogtak ezen merész vállalatba, de szívékre köbötöm az egyház sorsát; kövessenek el mindent, nehogy kész templom halasz helyet annak romjait hagyják maguk után." *Lekezdő farkasoknak.*

De igen nagy volt a bizalom. Abban reménykedtek, hogy a munkünlevő 300 drb gyűjtőív majd csak meghozza az építési költségeket. Midőn a gyűjtésből 1345 for. 96 krajcár adomány együtt volt és a pesti német egyházközségiek egyháztól 1500 for. kölcsönt kaptak, hozzáfogtak az építkezéshez 1875 június havában. Az egyházi épület utcai részében a lelkész részére 2 szobából és konyhából álló lakás, egy tanterem és a toronyban az egyházi részére egy szobából és konyhából álló lakás volt, az udvari részen pedig az imaterem volt, mindegy fedéltalatt. Lelkésztanítónak meghivta a gyülekezet Gretzmacher Soma Jánost, aki az egyháztól 600 for. fizetést, 2 öl fát, szabad lakást és stóla jövedelmet kapott. A leányegyház első lelkésze elfoglalta kettős hivatalát; végezte a lelkészi teendőket és tanított az iskolásokat. De nem sokáig, mindössze egy fél esztendőig. Az építkezési anyagok nagy része hitelbe vásároltatván, a kezdő és szerőtlen kisgyülekezet nem bírta el a reá nehezede terheket; a presbitérium tagjai fájo szívvel tapasztalták, hogy a gyűjtőivek legnagyobb része üresen érkezik vissza, adomány csak nagyon ritkán jó, panincs segítség, a templomi épület menthetetlen. A főgyámoltó Székács József meghalt, nem támogathatta többé a gyülekezetet; az egyház Kőszegi Antaltól 4000 forint betáplázott kölcsönt vett fel s midőn azt a kikötött terminusra kifizetni nem tudta, a hitelező pert indított az egyház ellen. És megtörtént 1876-ban az a szégyenletes eset, mely addig páratlanul állott a magyarországi protestáns egyházak történetében, hogy a templomépületet, amely csaknem 14000 frt-ba került, bitói uton nyilvánosan dobszó mellett elárverezték és 4500 frt-ért a hitelező tulajdonába ment át. A torony felső vas része a Sváci evang. templom részére vásároltatott meg, ma is ott van és hirdeti az újpesti egyház dicstelen, szomorú múltját; az imateremből Pállik Béla festőművész - aki időközben az épületet Kőszegitől megvásárolta, le-müsterme lett, aki több éven át itt festette pompás állatképeit. A templomi szerelvények közül csak egy ezüst urvacsorai kegyhat, egy azüzt ezüst keresztelőkannát és négy sárgaréz oltári gyertyatartót sikerült

megmenteni. A lelkes fájó szívvel távozott gyülekezetéből, a felügyelő: Adamis Lajos katholizált, a leánygyülekezet feloszolva, ah hívek templomuktól megfosztva, a közel 80 iskolásgyermek az iskolateremből ugyszólván az utcára dobva. Megszűnt minden egyházi élet; a nyájszerte széjjel oszolva, martalékul esett a leskelődő farkasoknak.

Ujpest ezután a pestmegyei esperességghez csatlakozott, amely ismét Fregler Somát bízta meg a hitoktatással. Ujpest közseg rohamos fejlődése folytán az evangélikusok száma is jelentékenyen megnövekedett és 1883-ban mozgalmat indítottak az egyház feltámasztására. Akkor az állami iskolákban két evangélikus tanító volt: Bolla János és Pap János, kik az evang. tanulókat hitoktatásban részesítették, a hívek felkeresére pedig időnként istentiszteletet tartottak az iskolai épületben.

És tavasz követi a telt, halálra élet, pusztulásra virágzás jő, amikent a phönixmadár hamvaiból új életre kel ragyogóbb tollazatában, nemesebb díszben; az ujpesti gyülekezet is feltámadt új életre, szebb jövőre. Az Ur Isten kegyelme, ki e nehéz próbát mérte a gyülekezetre, adott erőt is a megpróbáltatást erős lélekkel, szilárd hittel és biztató reménykedéssel megállani s az elbukottat megint magához emelte. A hívek nagyobb áldozatkészséggel-, melegebb érdeklődéssel, megújult lélekkel fogtak hozzá az egyház újjáteremtéséhez és 8 évi szünetelés után ismét az Urnak felkent szolgája, Kolbenhayer Soma rákospalotai lelkes hirdette ahíveknek az Isten ígését. Az újjáalakulásakor első gondnokul Tiefenbach Lajost választották meg, majd Klaudy Lipótot, az 1885. évben pedig Lederer Győzőt, aki 20 éven át viselte e tisztséget. Felügyelőnek ugyanebben az évben megválasztott Páter Gusztáv M.Á.V. mernök, aki a gondnokkal és Schneider Mihály egyházzal buzgón vezették az újjászervezkedés munkáját. Ekkor már 1000 evangélikus lélek iratott össze; mire Láng Adolf pestmegyei főesperes elnöklése mellett az egyházkozségi közgyűlés 1886 április 1.-én kimondotta az leányegyházra való alakulást és a tolnabikácsi segédlelkészt, Reich Sándort választotta meg lelkesül egyenlőre segédlelkészi minőségben, aki azonban önállóan intézte az ujpesti egyház ügyeit, de az egyház mint leányegyház a rákospalotai anyaegyházhoz tartozott. Páter Gusztáv 1886-ban Szegedre távozván, helyébe Garay Alajos választott meg felügyelőnek. Ugy Reich Sándor s. lelkes, mint Garay Alajos felügyelő nagy buzgalommal fejtették ki az egyház újjászervezésének munkáját.

ban és ebbeli működésükkel elévülhetetlen érdemeket szereztek maguknak, úgy szintén 1886 óta Wurmb Gyula egyházi jegyző, Lederer Győző gondnok és Mauritz Gábor ellenőr, valamint 1888 óta Gömör Oszkár és Antóny István egyházfelügyelők. Fáradhatatlan, apostoli lelkesültségű munkálkodásuk, fánkadhatatlan buzgalmuk, alaitó és építő önzetlen szorgalmatosságukkal kitörölhetetlen betűkkel irták be nevüket az újpesti gyülekezet történelmének lapjain.

Az 1875. évben elárverezett egyházi épületet Odódy Lehel operaénekestől, akinek Pállik Béla festőművész eladta, Heidrich Ignác pékmester és neje vették meg 1886-ban és az újpesti egyházzal az olyan szerződést kötöttek, mely szerint azt 8000 frt. vételárát az egyháznak átengedik és pedig 10 évi 5 1/2 %-os kamat és tőke törlesztés mellett, azzal, hogy ha az egyház tíz év eltelte után az épületet megvenni nem tudná, vagy nem akarná, az addig tőkétörlesztésre befizetett összegeket az egyháznak visszaadják.

A szerződés megkötése után arra törekedtek a hívek, hogy a toronyhoz, ha bár csonka volt, harangokat tegyenek. A nagyobbik harang árát /221 kg./ a hívek adták össze, a kisebb harangot /104 kg./ Heidrich Ignác és neje ajándékozták az egyháznak, mindkét harang 1886 december 25.-én szenteltetett fel.

Az egyháztanácsnak legfőbb törekvése volt az egyházi épület vételárának törlesztése és az egyház anyásítása.

1888 július havában dr. Szeberényi Gusztáv bényakrületi püspök, Lang Adolf pestmegyei és Bocht Dániel budapesti esperesek társaságában meglátogatta az újpesti gyülekezetet és felhívta, hogy az egyház anyásítását és rendes lelkes megválasztását igyekezzenek kivívni; mire július 31.-én kimondatták a leányegyház anyásítását és Reich Sándor rendes lelkeszé megválasztása; amit az esperességi gyűlés is megerősített. Az 1888 év végéig a templomadósságból letörlesztetett 2600 frt. Reich Sándor az 1889. év elején tolnabikácsra lelkesnek megválasztatván, az újpesti gyülekezetből eltávozva, helyére 1889. június 2.-án az egyház hívek 18 pályázó közül Geduly Lajos tokaji lelkeszt választotta meg egyhangulag, akit az újpesti rendes lelkesi állásba Török József pestmegyei főesperes ugyanazon év június havának 16. napján beiktatott.

Geduly Lajos lelkes legfőbb célul az egyházi épület vételárának letörlesztését, a templom és a torony kiéptését és paplak

megszerzését tűzte ki és ezen célok megvalósításában lankadhatatlan buzgalommal járt el. Az ő javaslatára kimondatott egy országos gyűjtés rendezése; majd számintézeti jegyzőnek választatván, kieszközölte az egyházak javára a nagy és a kis szeretetadományt és egyéb külső és belső adományokat, az országos gyűjtés eredménye 2000 forinton felül volt, úgy hogy a Heidrich Ignác urral kötött szerződés értelmében a vételár 1896 december végéig kifizettetett s az egyházi épület az újpesti gyülekezet tulajdonába ment át immár véglegesen s az az újpesti evang. egyház nevére könyveltett. Az első cél tehát el volt érve.

Következett a második cél megvalósítása t. i. a templom és a csonka torony kiépítése és a lelkésznek a templomi épületből való kilakoltatása, hogy ez az épület egyedül Isten háza legyen.

1896-^{év} ik tavaszán a templomi épület csonka tornyát kiépítettük 2300 frt. költséggel és az így kiült toronyra a gömb és a kereszt a csillaggal augusztus 1.-én nagy ünnepek között felérősített. A következő évben megint örömmünnepe volt a gyülekezetnek; ekkor szereltük fel a harmadik-, legnagyobb harangot /325 kg. súlyú/ melyet egyházhiveink Tiudula Mihály és neje Paulik Anna adományoztak a gyülekezetnek 1000 frt. értékben.

Megvolt tehát immár a kiépült torony a kereszttel és 3 haranggal, de a templomi épület még mindig paplakul is szolgált; egyszerű, rendezes magasságu lakóház volt ez padlással, tetővel és a tető felett toronnyal; alatta az egyházfi lakása, majd a földszinten tanácsterem, a lelkész konyhája és 2 szobából álló lakása, az udvari részen az imaterem, amelyben mindössze 60-70 ember fért el; az imateremben ideiglenes, egyszerű oltár fából, felette a szószék, néhány pad és lóca.

Az imaterem kicsinek bizonyult a hívek befogadására és így törekedni kellett annak kibővítésére. Az Úr jóságos kegyelme itt is velünk volt. Az egyház vezetőségében komoly igyekezet és buzgalom, a hívekben nemes áldozatkészség, az egész gyülekezetben bizonyos felémelő harmonia, egyetértés, bekeszeretet, vallásos lelkesedés, meleg érdeklődés, egymás munkájának megbecsülése, kölcsönös tisztelet és szeretet uralkodott. Ez tette lehetővé egyrészt, hogy a templomadósságot a kiszabott időig kifizethettük, a csonak tornyot felépíthettük, keresztet és csillagot felhelyezhettük, harangot beszerezhetünk. Ez a nemes lelkesedés és buzgalom tette

179-an 8760 koronát adományoztak a célra és így együtt volt a templom-
tűnk. Ez a nemes lelkesedés és buzgalom tette lehetővé, hogy a templomi
épületet első ízben megnagyobbíthattuk.

Geduly Lajos lelkész az evang. családokat otthonokban fel-
egy konyhából álló kisebb épületet emelt az egyház a volt iskolaterem
kereste, peselyeket osztott szét közöttük és házról házra járván, kér-
te lelkesítette a híveket, hogy a perselyekbe naponként, vagy heten-
ként, vagy hónaponként bizonyos összeget tegyenek és gyűjtsék össze
háztulajdonosától. Virekiszókat vette a templomépítés. A templom hoz-
azon reményben, hogy az év végéig tetemes összeg fog rendelkezésünk-
tani alakját 1911-ben nyerte, amikor is a falak magasabbra emel-
re állani a templom kibővítése céljából. És reményében nem csalódott,
tettek, boltosatos iv és karsat építése által díszesebb és megfele-
mert a perselyekben gyűjtött fillérek és koronák 2 1 év alatt mintegy
kétezer koronára rúgtak, mely összegből a templomi épület kibővíté-
s helyisége, tanácsterem építést. A templom kiépítése, csillár és
terem beszerzése 14635 k. 95 fill.-be került, a hivatalos helyiségek
építése és berendezése 1240 k. 73 f. fordítlatott, az összes költsé-
gyanakkor Lederer Győző új oltárt készített 500 korona költséggel;
a kibővített templomot és új oltárt Geduly Lajos lelkész a püspök ur
megbízásából felszentelte az 1902. év karácsony első ünnepén nagy hi-
vőközönség akákk jelenlétében, mely könnyek között adott hálát az Ur x
kegyelmének, ki anyaszentegyházát napról- napra erősbbíti, fejleszt
virágoztatja.

Azután eljött a nagy megpróbáltatások szezona és küzdél-
építessék.

Mindezek után arra törekedett a gyülekezet, hogy egy házat
vásároljon paplakásul és a lelkész a templomból kilakoltatassék, az
egyházi részére pedig a volt iskolaterem udvarán szoba és konyha
építessék.

A Pesti Magyar Kereskedelmi Bank az egyházi elnökség köz-
benjárására 29000 korona zálogkölcsönt adott az egyháznak 100 félévi
amortizációs törlesztésre, a bányai egyházkerület pedig szíves volt
8000 korona kölcsönt nyújtani az egyháznak több évi kamatmentes rész-
lettorlesztésre úgy, hogy ennek birtokában az egyház megvette 1909-
ben a templom melletti lakóházat Bátor Dezső háztulajdonostól 32000
korona árért; előbb berbe adta, míg a templom kiépítésének költségeit
összegyűjtötte.

Geduly Lajos lelkész 1909 június havától kezdve 4 hónapon
át ellátogatott a magyarországi evang. egyházakba, körülbelül 130 egy-
házban volt és személyesen gyűjtött a templomépítés céljaira, Német-
országban 3 heten át felkereste a Gusztáv Adolf egyesület nagynevű el-
nökeit, majd a hazai nőegyletekhez és ifjusági egyesületekhez fordult ke-
táraköltőhely állítatott be egy proletár család részére, de az szár-
ró szavával, Budapesten egy hónapig gyűjtött személyesen; ennek a gyűj-
tésnek eredménye csaknem 10,000 korona volt; az újpesti hívek közül

178-an 6760 koronát adományoztak e célra és így együtt volt a templom-
építés költsége: 16.260 kor. 2 fillér. A templomi épületből az egyhá-
házi már régebben kiköltözködött, akinek lakásul egy szobából és
egy konyhából álló kisebb épületet emelt az egyház a volt iskolaterem
udvarán a Gyár utcában. A lelkesz 1911-ben költözött át a templom mel-
letti paplakba, melyet az egyház 1909-ben vásárolt meg Bátori Dezső
háztulajdonostól. Witekkezdetet vette a templomépítés. A templom mos-
tani alakját 1911-ben nyerte, amikor is a falak magasabbra emel-
tettek, boltozatos iv és karzat építése által díszesebb és megfele-
lőbb alakot-, igazi templomi alakot nyert:, a paplakhoz pedig hivata-
los helyiség, tanásterem építetett. A templom kiépítése, csillár és
padok beszerzése 14635 k. 95 fill.-be került, a hivatalos helyiség
építése és berendezése 1240 k. 73 f. fordított, az összes költsé-
gek kitétek 15.876 K. 68 fillert, mindezt a gyűjtött adományok ösz-
szege fedezte.

A kiépített, megnagyobbított templomot Scholtz Gusztáv
bányakerületi ev. püspök ur szentelte fel 1911 december 17.-en nagy
ünnepségek között.

Ez háromnapok után az egyház arra törekedett, hogy a bá-
nyakerületiek a 8000 kor. kölcsönt visszafizesse, ami évek múltán
meg is történt.

Azután eljött a nagy megpróbáltatások szomorú és küzdel-
mes ideje. A nagy válágháború /1914-1918/ katasztrófát zúdított ha-
zánkra, egyházunkra. Az egyházhívek lelket elfoglalta a bizonytalan-
ság és felelekm. érzete, beállt a templom-, az egyház iránti közöny,
letargia, mindenki a magaét, hozzátartozóit feltette; a templomban
sok hely maradt üresen, sokan estek el a csatában híveink közül, ép-
pen azok, kik a legbuzgóbb templomlátogatók voltak; a háza igénybe-
vette 2 harangunkat ágyúöntésre, a nagy és kis harangot, fájó szívvel
nézték a hívek azok leszerelését és elbocsúztatását az ágyúöntődebe.
A háború után felülkerekedett szélső irányzat, a kommunizmus és ennek
ikertestvére a bolsevizmus alatt sokat szenvedett egyházi életünk és
félő volt, hogy ezen irányzat templomunkból mozgósínházat vagy für-
dőt csinál, amint az tervezve volt. De Istennek kegyelme megóvta et-
től gyülekezetünket. Igaz, hogy a hivatalos helyiségek elvetetett és
takaréktűzhely állítatott be egy proletár család részére, de az soha-
sem költözködött oda be és a takaréktűzhelyet a lelkesz a házbiztosn
a lakóhelye volt vallás és felekezeti különbség nélkül Újpest

nak visszaküldte 3 ízben egymás után és várt türelemmel, míg ezek a szomorú idők elmúlnak. Az urvacsora szentségét nem lehetett kiszolgálni, mert az egyház nem kapott engedélyt az urvacsorai bor beszerzésére, sőt az urvacsorai szent edényeket, az ezüst keresztelőkannát és gyertyatartókat biztos helyre kellett elrejtteni, mert féltő volt, hogy a gyülekezetből minden kárpótlás nélkül elviszik a házbiztosok. A revorvereket a városházán a népbiztosok kezébe kellett átadni, hogy azokkal a proletárokat fegyverezzék fel; volt is olyan sűrű lövöldözés úgy éjjel, mint nappal, hogy a lefegyverzett polgárság remegve látta közeledni az időt, midőn a fékevesztett tömeg támadásai miatt elpusztul; hiveink egy része a templomba menekült és fohászkodott az isteni kegyelemhez megszüntetéséért ezen vad állapotnak. Fel kell említenünk, hogy pdgártársaink s így hiveinknek is hosszú napokon keresztül nem volt más élélmiszere, mint gerstli, tők és cukor nélküli feketekávé.

Ezen gyászos napok, hónapok letűnte után felélénkült a gyülekezeti élet, megnövekedett az templombajárók száma, megerősödött az egyház, - a vallás iránti meleg érdeklődés és bizonyos ajtatos, imádságos érzés vonult az át a lelkeken, amely felkeltette a szíveken az Isten iránti tiszteletet, felelmet és szeretetet. Az áldozatkésség forrása ismét úditően bugyogta hivek között; szép példáját adta ennek egyházi felügyelőnk, Wurmb Elemér, aki kieszközölte a Pesti Magyar Kereskedelmi Banknál, hogy az egyház az amortizációs kölcsönt az elértéktelenedett korona összegben kifizethesse, amidőn a 24.500 korona adósságunkat a sajátjából fedezte. Gorka János II. felügyelő 24.000 koronát adományozott az egyháznak, amelylyel teljesen megszűnt az egyház adóssága az 1923. évben.

Az 1924-ik évben az egyház 25 millió korona költséggel a templomot, a paplakot és egyéb egyházi épületeket renováltatta, amely összegből 12 millió koronát a város adományozott az egyháznak, 13 milliót pedig a hivek és egyházunk pártfogói adományozták. Az 1926-ik évben a templomtornyot újra festettük és a toronykeresztet a gömbbel és csillaggal bearanyoztattuk 12 millió korona költséggel amit a hivek adományaiból és vásári segéllyel fedeztünk.

Egyháztanácsunk szeptemberre rendezett egy nyári táncmulatságot, melynek tiszta jövedelmet mindenkor egyházi célra használt fel; ezek a táncvigalmak min ig szép látogatottságnak örvendtek s találkozóhelye volt vallás és felekezeti különbség nélkül Ujpest

előkelő családjainak, a protestáns társadalom elitjének és gyakran 500- 600 forintot-, illetőleg 8- 900 koronát jovedelmeztek egyházi célra. Ezek a mulatságok évről évre hozzájárultak valamilyen gyülekezeti szent cél megvalósításához, pl. padok beszerzése, templom és egyházi épületek renoválásához orgona és harang megvetelére stb; az egyházhivek egymásközi ismerkedésére, a gyülekezeti élet intenzívebbé tételére je hatással voltak.

Midőn az isteni kegyelem annyira megjutalmazta fáradozásainkat az egyházi szent ügy javára, hogy egyházunk adósságmentes lett, egy lépéssel ismét tovább mentünk. Mindnyájunk szívében ott égett, ott tüzelt, lelkesített a forró óhaj, a szent vágy: vajha orgonánk lenne; s 1928-ban ez a vágyunk is teljesebbé ment.

Már az 1918. évtől xaktak kezdve voltak áldozatkész lelkerek amelyek egy templomi orgona beszerzésére évenként kisebb, nagyobb adományokat juttattak a lelkes kezéihez, de a tulajdonképpeni gyűjtés az 1927 ik évben kezdődött, amikor egyházfelügyelőnk és az egyháztanács tagjai 50- 100 pengővel növeltek az orgona megvetelére gyűjtött összeget, mely a hivek és egyházunk másvallásu pártfogóinak adakozásaiból az 1928 ik évben kitett 7201 R. 93 fill. a karatokkal együtt; ugyanez évben az orgona beszereltetett 5880 pengőért; a vele járó szállítási, árambekapcsolási stb. költségekkel együtt 6374 P. 74 f.-be került, a maradvány 827 P. 19 fillérk tak rekba tetetett harangok beszerzésére. Az orgonát a püspök ur megbízásából 1928 április 22 8.-án husvetvasárnapján szentelte fel dr. vitéz Kende Kirschknopf Gusztáv bányakerületi lelkész nagy ünnepek között.

Az orgonára gyűjtött adományokból megmaradt 827 P. 19 fill. ről azt határozta az egyháztanács, hogy azt az összeget harangbeszerzésre fordítja. Alig fejeztük be az orgonára való gyűjtést, hiveinket ismét felhívtuk, hogy most már harangokraadakozzanak, s hogy a háboruha-céljaira elrekvirált 2 harang helyére újakat vehessünk. És bebizonyosodott, hogy hiveink áldozatkézsége nem csökkent. A harangok mielőbbi beszerzése különösen egyházfelügyelőnknek, Wurmb Elemér főverosi árvaszéki elnökhelyettesnek volt kedvenc ideája, aki nagy áldozatkézséggel támogatta e célt és lankadhatatlan buzgalommal lelkesítette a lelkésszel együtt az egyházhiveket a harangok beszerzésére. Miután pedig harangszentelés és püspöki egyházlátogatás /canonica cisitatis/ x küszöbön állott, az egyházi közgyűlés kimondotta úgy a templom, mint

a paplak gyökeres renováltatását a fáskamrák és mellékhelyiségek rend-
 behozatalát; a tatarozási munkálat és a két harang önttetése mintegy
 16.000 pengőbe került. A költségek fedezésére szolgált Ujpest város
 segélye /6000 P./ és a hívek eddigi gyűjtése mintegy 4000 pengő. Fe-
 dezetlen hiány még mintegy 6000 pengő amit az egyház részint a hívek
 adománysiból részint külsegélyekből óhajt évek során át letörleszteni.
 A városi segély kieszközlése-, a költségek kifizetésére szolgáló bank-
 kölcsön megszavaztatása Wurmb Elemér egyházfelügyelő kiválóan nagy ér-
 deme, aki szívének teljes melegével támogatta a szent célt.

Midőn így nagy költséggel egészen uj mezbe öltöztettük egy-
 házi épületeinket: immár szívünk- lelünk teljes melegével és mélységes
 tiszteléssel várjuk és fogadjuk körünkbe főpásztorunkat dr. Raffay
 Sándor püspök ur Őméltóságát, aki a canonicavisitatis és harangszente-
 lés napjaul 1930 évi november hó 9.-ét tüzte ki. Együttel melegen

- Az ujpesti ev. egyházközség lelkeszei:
Gretzmacher Soma János	1874 - 1875.
Reich Sándor	1886 - 1889 márdius végéig.
Geduly Lajos	1889 + 1931 január 8.

Az egyházközség felügyelői:

Fogler János	1874 - 1875.
--------------	--------------

Péter Gusztáv	1885 - 1886 aug. 1.-ig.
Garay Alajos	1886 aug. 1.- 1888 márc 4.
Dr. Gomory Oszkár	1888 márc. 4.- 1904 junius 30.
Antony István II felügy.	1888 márc. 4.- 1895 juli. 21.
Kőszegi Árpád II felügy.	1895 juli. 21.-1898 márc. 23.
Benkovits Imre II felügy.	1898 május 22.-1910 ápr. 3.
Benkovits Imre	1910 ápr. 3. - 1913 aug. 10.
Dr. Jarmatzky Sándor	1914 febr. 22.- 1920 márc. 18.
Wurmb Elemér II felügyelő	1914 febr. 22.- 1922 ápr. 30.
Wurmb Elemér	1922 ápr. 30 - 1932 ápr. 3.
Gorka János II felügy.	1922 ápr. 30 - 1925.

Az egyházközségben levita tanító volt Fregler Soma 1874 -
 1881.-ig. Hitoktató Mezei József 1919 szept. 1- és Erőss Gyula 1924 -
 lakóház magán. Az utolsó látogatás óta milyen változásokon ment át az egyház?
 egyszerű faalkotású 1888-ban püspöki egyházi látogatás volt, erről azonban csak
 annyifeljegyzés van az 1888-ik évi jelentésben, hogy "nagyságos és

/1933/. Külön szószerk 1911-ben a templom kiegészítésekor készült, alakja főtisztelendő dr. Szeberényi Gusztáv kir. tanácsos, bányakerületi ág. kényeszerű; a keresztelőkő fölől van megemelve, koronázott; a kereszt ev. püspök ur, nagytiszteletű Láng Adolf pestmegyei és nagytiszteletű vasbetonból készült mellvédrel és betonburkolással, koronázott van az orgona, mely 1928-ban szereltetett be, 8 regiszteres, a keresztion lő-pesti 1. egyházat. A főtiszteletű püspök ur megvizsgálta egyházunk ügyeink és az orgona mögött feljárt a toronyba; a templomba padok, lámpák vezetését, teljes megelegedését fejtette ki és kijelentette, hogy most és szűkek, nemzeti lobogó, villanyoslámpák, az oltáron gyertyatartók már ő is bizik az újpesti év. egyház jövőjében, mert látja, hogy az egyházból. Az összes egyházi épületek biztosítva vannak tűzár és beházközösségetképessegenek évről évre több bizonyítékát adja s pénzügyei terén ellen, a biztosítás lejár 1939 évben.

5. A toronyban magassága 17 m. 1915-ig 3 harangja volt így most már ő is el fog követni mindent, hogy szegény egyházunk egyes esztén 1930-ig 1 harangja, mert a háborúban a legnagyobb és a legkisebb harangot elvitték egyöntes céljára; a megmaradt harang súlya 321 kg. az egyházközösség tagjainak azon hő óhaja, mely után most oly buzgón és lelkesen törekszenek, de amit hűveinek szegénysége miatt csak évek István Bocskai A. Bella J. Hartmann L. Jung E. Lederer Győző, Mauritz hosszú sötét árhatna el: hogy a szomorú körülmények között elvesztett templomot és egyházi épületet ismét birtokába vehesse. Együttal melegen ajánlá a főtisztelendő püspök ur, hogy így kezdek az egyháztanács az anyaszentegyház felvirágzóztatására Újpest, 1936. Az igénybe vett nagyharang súlya 325 kg., a legkisebb harang súlya 104 kg. volt. Az egyház 1930 augusztus hónapban 2 harangot önmagáért hathatósabban támogathassa az egyháztanácsot megkezdett nehéz munkájában.

Hogy ezen püspöki egyházlátogatás óta milyen változásokon ment át az egyház, azt az egyház története adja elő.

3. A lelkek száma az anyaegyházban 2050. Az utolsó látogatás óta mintegy 1000 lélekkel szaporodott. A hűvek 3/4 részben gyéres háza egyöntes céljaira igénybe vett. A harang az Urnak 1930. év-remunkások, napszamosok, kis iparosok, 1/4 részben tisztviselők. Az egyházban körülbelül 133 tiszta és 265 ± 381 vegyes házaspár van. Az esketési munkálkodásának 40. és Wurm Elemér székfőv. arvaszéki el-elmult esztendőben 49 gyermek született, 25-en megkonfirmáltattak, 21 esketett és 49-en haltak meg, egyházunkba betértek 5-en, egyházunkból kitértek 7-en / nagyobbbrészt olyanok, akik elkereszteltettek/ egyházi esketés és temetés 3-3 esetben mellőztetett. Vegyes házaspár 4 esetben kötöttek egyességet evang. gyermek neveltetésre, a többiben nem szerint követik a gyermekek szülőik vallását. Az urvacso- rával 665-en éltek. Egy gyermek rendszer egyházunkban nincsen.

4. A templom hossza 20 m. 60 cm., szélessége 10 m 65 cm, magassága 7 m. Stylusa modern renaissance. 1874-ben épült, először lakóház magasságban téglaól, toronnyal vasból. 1902 évben legnagyobb méretű székfőv. a magyariai hízek egy istenben, hízek bitatott, mostani alakját 1911-ben kapta. Első oltára és szószerke egy házban, hízek egy isteni örök igazságban, hízek Magyarország egyházru faalkotmány volt, szószerk az oltár felett. Az oltárkép Jézus mennybemenetelét ábrázolja, Margitay Tihamer festménye és ajándéka súlya felirata: Isten dicsőségére, egyháza iránti hűsége jelé-

/1883/. Külön szószék 1911-ben a templom kiépítésekor készült, alakja kehelyszrű; a keresztelőkő fából van medencével, hordozható; a karzat vasbetonból készült mellveddel és betonburkolással, karzaton van az orgona, mely 1928-ban szereztetett be, 8 regiszteres, a karzaton lócák és az orgona mögött feljárt a toronyba; a templomba padok, lócák és székek, nemzeti lobogó, villanyesillárók, az oltáron gyertyatartók bronzból. Az összes egyházi épületek biztosítva vannak tűzkár és betörés ellen, a biztosítás lejár 1939 evben.

5. A torony~~nek~~ magassága 17 m. 1915 így 3 harangja volt azután 1930 ig 1 harangja, mert a háboruban a legnagyobb és a legkisebb harangot elvitték ágyuöntés céljára; a megmaradt harang sulya 221 kg. felirata: Reich Sándor lelkeszsége, Garay Alajos felügyelősége Antony István Bocskák A. Bolla J. Hartmann L. Jung E. Lederer Győző, Mauritz Gábor Pap János, Heidrich J. Revusz M. Schneider K. Wurmb Gy. presbytersege alatt Isten dicsőségére, Egyházunk Javára, Hazánk felvirágzására Ujpest, 1886. Az igénybe vett nagyharang sulya 325 kg., a legkisebbé 104 kg. volt. Az egyház 1930 augusztus hónapban 2 harangot öntetett, a nagyobbik harang sulya felirata: Isten dicsőségére a haza és az egyház felvirágoztatására az upesti evangélikus egyházhoz adományozott az egyháznak, de amelyet a világháboru idejében /1914-1918/ a haza ágyuöntés céljaira igénybe vett. A harang az Urnak 1930. évben öntetett Geduly Lajos evang. lelkész, tb. főesperes upesti lelkipásztori munkálkodásának 40. és Wurmb Elemér székesfőv. árvaszéki elnökhelyettes egyházfelügyelői működésének 16. esztendejében. A presbyterium tagjai e ben az időben a következők voltak: Scheiber János gondnok, Dr. Wester Gusztáv főjegyző, Bierling Ernő pénztárnok, Schneider Lehel ellenőr, Vankó Rezső aljaegyző, Baubach Vilmos, Benkő Pál Elek Oszkár, Erőss Gyula, Ferency Lajos, dr. Ferenczy Zoltán, Frenyó ákos, Gyurcsó György, Havas Tivadar, Hebelt Sándor, Honig berger István, Keczkés Pál, Karbiner Fülöp, Kardos Gábor, Kőnig Gusztáv, Kraft József, Kurtz Samu, Lederer Győző, dr Lersch Ernő, Messó János, Mezei József, Róth Ferenc, Roth Resző, dr. Szalay Sándor, Tim Károly, egyháztanácsosok. Isten áld meg a magyart! Hiszek egy Istenben, hiszek egy hazában, hiszek egy isteni örök igazságban, hiszek Magyarorsrszág feltámadásában! amen. /Magyar cimer, Luther Rózsa/. A kisebbik harang sulya felirata: Isten dicsőségére, egyháza iránti hűsége jelé-

ül és szeretett lelkipásztora, Geduly Lajos újpesti evang. lelkész, tb. főesperes 40 évi érdemes munkálkodásának emlékére az újpesti evangélikus egyházhívek nemes áldozatkészsége öntette ezt a harangot azon harang helyébe, melyet 44 évvel ezelőtt Heidrich Ignác és neje Lumniczger Zsófia adományoztak az egyháznak, de amelyet a világháború /1914-1918/ elhívott a háza szolgálatára. Ez a harang az Urnak 1930. évben öntetett dr. Raffay Sándor püspöksége, Blatniczky Pál főesperessége, Geduly Lajos ev. lelkész, tb. főesperes lelkipásztorsága és Wurmb Elemer egyházfelügyelősege idejében. - a. A zsinati törvények betartatnak a kivétel nélkül Vigyázatok és imádkozzatok! Máté ev. 26. 41. / Nyitott b biblia/.- d/ Esetlegesen levételek; perselyből évi 350, offertóriumokból évi Mindkét harangot dr. Raffay Sándor püspök ur szentelte fel 1930 november hónapban.

6. Az egyházi szentedények: 1 ezüst kehely "Révusz Mátyás adománya az újpesti ev. egyháznak 1876, sulya 28 dkg; 1 ezüst borkanna "Révusz Mátyástól az újpesti ev. egyháznak" 1889, sulya 1 kg. 07 dkg. 1 ezüst keresztelőkanna Révusz Mátyástól az újpesti ev. egyháznak 1875" sulya 27 dkg.; 1 ezüst offertórium tálca az "1886-diki évi cónfirmandusok ajándéka" sulya 30 dkg.; egy ezüst gyűrűtálca "Villányi János ajándéka 1906" sulya 4 dkg. 1 cin borkanna, 1 chinai-ezüst ostyátálca, 1 pakfong ostyaszelence, 2 bronzoltári gyertyatartó aranyozva, 2 sárgaréz oltári gyertyatartó, 2 ezüstözött gyertyatartó, 1 aranyozott feeszület, 5 oltár és szószekterítő, 2 nagy szőnyeg, 1 drb 18 ágú csillár aranyozva, 1 drb 10 ágú csillár aranyozva vasból, 10 drb 3 káru kis csillár vasból aranyozva. A szentedények a lelkészi hivatalban zárt szekrényben őriztetnek, ugyszintén az oltárterítők, a többi templombérendezés a templomi épületben tartatnak; felügyel a lelkész, gondnok és az egyházfi. A tárgyak feltározva vannak. A költség 180 P. 27. Egyházi levéltár, beszedésre és könyvelésre 3036 P. 18 fill. A közgyűlés a/ Az egynevelő okmányok külön fasciculusokban bekötve és számozva nyilvántartatnak. /L. könyv és levéltár/ 10 P. egyetemes egyházi / b/ Anyakönyvek: 7 anyakönyv van az 1874-ik évtől vezetve. /L. Könyv és levéltár/ ezek renoválásából keletkezett adósság utáni kamat évi 600 c/ Jegyzőkönyvek: A presbyteri és közgyűlési jegyzőkönyvek szabályszerűen vezetettnek és hitelesítettnek; az egyházmegegyei, kerül tírés egyeremes egyházi gyűlések jegyzőkönyvei a könyv és levéltárban feljegyezve. /L. Könyv és levéltár/

Az egyháznak működésére egy költségvetés és egy ifjúsági egyesület, mindkettő 16 tagos, áll. A költségvetésből a szociális munkások, utóbbi a szociális munkásokat szolgálja. Mind a költségvetés, mind az ifjúsági egyesület tart vallásos előadást, kultúrát, érdeklődést, felolvasásokat, egyházi hangversenyeket.

8. Az egyház jövedelme.

a/ Ingatlanai birtoka nincs az egyháznak, olyan, amely jövedelmet hozna.

b/ Tőkepénzei: nincsenek.

c/ Rendés járulékok. Az egyházi adó évi 8-9000 pengő az adó az évi keresetnek 1-1/2 %-a. A zsinati törvények betartatnak a kivetésnél. Az egyházi adó készpénzben fizettetik. Magtár nincsen.

d/ Esetleges bevételek; perselyből évi 350, offertóriumból évi 350 pengő, harangoztatásból évi 25 P., adományokból évi 200 P.

e/ Az egyház városi segélyt kap évi 1200 P. összegben.

Az egyház jövedelme szaporítható, vallásos estélyek, esetleg táncmulatság rendezése által; ez utóbbi kiment a divatból.

f/ Az egyháznak pererei nincsenek. Az egyházi épületek renoválása miatt adósságot csinált az egyház és pedig 6000 P. összegben.

g/ Az egyházi pénztárt az egyházi pénztáros kezeli az

ellenőrrrel, Pénztáros Bierling Ernő, ellenőr: Schneider Lehel, akik

negyedévenként jelentést tesznek a pénztár állapotáról az egyháztanácsnak; év végén a pénzügyi bizottság vizsgálja meg a pénztárt és

jelentést tesz az egyháztanácsnak. A múlt év jövedelme volt 12.733 P.

58 fillér; kiadása 12.719 P 35 fill. Kiadás volt adókra, illetve

es nyugdíjilletékekre 1147 P 50 fill. Fizetésekre 4190 P, épületek

javítására és tűzkár biztosítására 825 P 56 fill., fűtésre világításra

vizdíjra 828P. 67 fill.; vegyesekre 208 P. 80 fill. előre nem látot-

takra 186 P. 28 fill., egyházi adóbeszedésre és könyvelésre 3036 P

18 fill. A közgyűlés által megszavazott összegek tényleg az illető

célra fordítatnak. Egyházmegyei járulék 260 P., kerületi járulék 10 P.

egyetemes egyházi járulék 23 P. Adományozott az egyház jótékony célra

123 P. 67 fill.; az egyházi épületek renoválásából keletkezett adósság

utáni kamat évi 600 P.

9. A temető.

Városi temető van az gondozza.

10. Jótékony intézetek.

Az egyházban működik egy nőegylet és egy ifjúsági egyesület, mindkettő jótékony céllal, előbbi a szegénycsaládokat-, utóbbi a szegény tanulókat segízezi. Mind a nőegylet, mind az ifjúsági egyesület tart vallásos estélyeket, kulturdélutánokat, erkölcsnemesítő felolvasásokat, egyházi hangversenyeket.

B. Leányegyházközségek.

Nincsenek.

II. Az egyházközség igazgatási szervezete.

1. Felügyelő: Wurmb Elelmér fővárosi árvaszéki elnökhelyettes. Megfelel az E. A. 59-61 §-nak.

2. Egyházi közgyűlés E.A. 38-48 § megfelelően van szervezve. A gyűlésekről rendszeres jegyzőkönyv vezetetik az egyházi jegyző által: dr. Wester Gusztáv főjegyző és Vankó Rezső aljegyző által.

3. A presbytérium az E.A. 49-57 § megfelelően. Presbyterek: Baubach Vilmos, Benkó Pál, Elek Oszkár, Erőss Gyula, Ferenczy Lajos, dr. Ferenczy Zoltán, Frenyó Ákos, Gyurcsó György, Havas Tivadar, Hebelt Sándor, Honigberger István, Keczkés Pál, Karbiner Fülöp, Kardos Gábor, König Gusztáv, Kraft József, Kurtz Samu, Lederer Győző, Dr. Lersch Ernő, Messó János, Mezei József, Roth Ferenc, Roth Rezső, Dr. Szalay Sándor, Tim Károly.

4. Iskola nincs. Mind állami felügyelet alatt áll.

5. A gondnok: Scheiber János, az egyház tiszteletét és bizalmát bírja.

6. Egyházi: özv. Schönviessner Gyuláné, akit az egyház díjaz, a lelkész szén parókat sztan ingyen adta meg. Várházasság férje halála után tovább is alkalmazott 4 gyermekével. Fizetése havi 20 P. és stólarész, van lakása, két nagy fia kenyérkereső; segítyeket és ruhaneműket állandóan kap a nőegylettől.

III. Az egyházközség belső /erkölcsi/ állapota.

1. Vasárnapi és ünnepnapon istentiszteletek rendszeresen tartatnak meg délelőtt és délután. Hétköznapokon jelenleg nincs istentisztelet, volt azelőtt, de sem a munkások, sem a tisztviselők nem jártak el és így elmaradt. A hívek örömet és buggón látogatják az istentiszteleteket olyan nagy számban, hogy karácsony első napján, nagypénteken, husvét és pünkösd vasárnapján be kellett vezetni a dupla istentiszteleteket; mindkét istentiszteleten megtelik a templom hívekkel. Istentisztelet alatt mindenképpen és ékesen történnek. Vasárnapokon és ünnepnapokon délelőtt zaj és lárma nin-

csen a templom kivül; istentiszteleteink csendjét azonban zavarja a zsebvásár zaja, mely a templom mellett tartatik. Vannak a hivek között olyanok is, akik kerülnek a templomot és az urvacsora szentiségeivel nem élnek, különösen a felrevezetett munkások között találatnak ilyenek.

2. A szülők rendszeresen küldik gyermekeiket templomba, de az állami törvények is szigorúan előírják az iskolások templombajárását. Gyermekek és ifjúsági istentisztelet tartatik egy évben 10-12szer.

3. A házi ájtatosság szokásban van a jobb hiveknél, a családok otthon szorgalmasan olvassák a bibliát, imádkoznak és énekelnek; az szükséges könyvekkel nagyrészt el vannak látva; vallás-erkölcsi könyveket és különösen folyóiratokat többen járatnak, ugyszintén egyházi lapot is.

A családok és tanulók közt a nőegylet, az ifjúsági egyelet és a vasárnapi iskola vezetői ingyen osztanak ki ilyen tartalmu könyveket és iratokat.

4. Különös bünök, pl. egy gyermekrendszer nem tapasztalható az egyházban; szerencsetlen házasság bizony van különösen ott, ahol a családapa könnyelmü, iszákos és családja iránti kötelességet nem teljesíti, mert nincs érzéke hozzá; ezek között található a templomkerülő, aki inkább a kocsmába hallgatja a trágár beszédet, mint az Ur házában az Isten szent igéjét. Törvenytelen gyermek a m. évben 7 született; a szülőanyákat a szülőotthonban felkeresik nőegyletünk tagjai és őket a természetes apával való házassági egybekelesre buzdítják, a lelkes ezen párokat aztán ingyen esketi meg. Vadházasság alig van az egyházban, 45 nel több, a törvenytelen gyermekek anyái többnyire a vidékről a szülőotthonba került cselédek és munkásnők.

5. Egyházi fegyelem szigoruan vettertelemben nem gyakorolható, de a cura pasztoralis gyakorlása közben lelkesz inti, figyelmezteti a hiveket a vallásos, erkölcsös életre és különösen a templombajárásra.

6. Egyházunkban rabok nincsenek.

7. Nemely hívünk, különösen a vegyesházasságukban, ahol az egyik fél római v. görögkatholikus, bizony babonás; Isten igéjével szoktuk őket felvilágosítani a kárnozatos elöitételekről.

8. Az anyagi áldozatkészség nagyban nyilatkozik a hiveknél, mutatja ezt az egyház története. Százakat és ezreket áldoztak

egyházi szent célra, templomépítésre, adósságtörlesztésre, orgonavételre, harangok beszerzésére stb., hagyományozási hajalm is van, a múltban több volt. A múlt esztendőben harangra befolyt 372 P. ± 827 P. az orgonára felajánlott adományokból mint maradvány. 9. A városban más hitvélekezetek is vannak. Külsőleg látszólag meg van a bélelenség, de közelebbről tekintve, sajnos tapasztaljuk, hogy a római k. egyház papjai nagy akciókat fejtenek ki evang. híveink kitérítésére, ami 1-2 esetben sikerül is pl. munkanélkülieket elhelyezés és ezzel kitéríti őket az evang. egyházból, de mi sem vagyunk közönyösesek e tekintetben és hasonlóval fizetünk. A gyülekezetben szekatáriusok nincsenek, 1-2 egyháztagnak a baptistákhoz is ellátogat, de azért evang. hitét nem hagyja el, csupán azért jár oda, mert uzsonnakávét kap. A surlódások úgy volnának megszüntethetők, ha a római k. egyház papjainak megtiltanák az erőszakos kitérítgetéseket és nagyobb szigorúsággal kényszerítik őket az államtörvények megtartására. Az evangéliom minden esetre hódít, mert nem csak evangélikusok, de katolikusok is járnak istentiszteleteinkre, vallásosestélyeinkre, urvacsorára

IV. A lelkeszi hivatal.

Lelkesz: Gedulyi Lajos. Született 1862 aug. 12. Ruszkabányán, Krassó-Szörény megyében; atyja bányavezető volt. Elemi iskoláit Budapesten, középiskoláit Budapesten, Iglón és Selmeczbányán végezte, a theológiát Pozsonyban, külföldön a Németországi Halleban 3 félévet hallgatott; 1888 márc.- 1889-ig Debreceni segédlelkész és tőbbsz. sátoraljaujhelyi lelkész, 18889 jun. 16.-ától ujbpesti lelkész; beszél magyarul, németül és keveset tótul. Több egyházmegyei, egyházkerületi és egyetemes egyházi bizottság tagja; e. törvényszéki, bányaker. gyámintézeti jegyző, 1930 június 30 óta tiszteletbeli főesperes. Neje: 1892 május 31 óta Javornitzky Etelka; két fia és egy leánya van.

A lelkeszi szolgálat.

1. A lelkész a cura pasztorálist gyakorolja; mikor Ujbpestre jött, minden ev. családot meglátogatott, evenként 80-100 családot látogat meg, különösen a betegeket, a gyászolókat és az új egyháztagnakat keresi fel. Gyülekezetével békében él. Predikációt kidolgozza és a könyv nélküli prédikál, felolvassa az evang. és epistolai szövegekből; szabad textusból is prédikál és ostorozza a bűnöket. Az istentisztelet rendje délelőtt: Reggeli ének, oltár előtti szolgálat, főének, alapige és predikáció, ima, miatyánk, hirdetés áldás ének. Délután: Ének, ima, miatyánk, textus, ének.

dás, ének. Délután: Ének, ima, miatyánk, textus, ének. Az istentisztelet tartalma: Az alapige magyarázata. A reformáció emlékűnnepet megtartják; adventben és bõjtsben van külön délutáni istentisztelet, illetõleg írásmagyarázat és könyörgés. Jézus szenvedésének és halálának története olvastatik és pedig Paulik János passiója szerint. Liturgiában változtatást nem tett.

2. Katechizativ nincs bevezetve, de nem is szükséges; tanulóknak bõsègesen magyaráztatik a vallás és a biblia, vasárnapi iskolában a tanulóknak.

A házasságra készülõk oktatása nem szokásos; ezt megkapják az esketésnél.

A konfirmációi oktatást mindig a lelkész végzi husvét-hétfõtõl áldozócsütörtökig, a konfirmáció kellõ ünnepélyességgel tartatik meg; az oktatás legfõbb tartalma: A konfirmáció lényege, ünnepnapok, szentségek, szentírás ismertetése stb.

3. Agenda. Gyurácz Ferenc fele; énekeskönyv: a dunántúli 18. kiadás 1925-bõl.

4. A szent kereszttség kiszolgáltatása mindig a templomban történik, ritka esetben a szülõi háznál; rendszeren a keresztanya van jelen a szülésznõvel, de többször a keresztapa is ott van. A szülõképes szükség esetén a szent keresztstget kiszolgáltatni. Az avatás rendszeren történik, 8-14 napra a szülés után.

Az urvacsora szentsége évenként 12 szer lesz kiszolgáltatva: ujév, nagypénteken, husvethor, áldozócsütörtökön, pünkõsdkor, Karácsonykor és némely alkalmi ünnepen. A m. évben 665 en éltek az urvacsora szentségével.

5. A betegek hivatják lelkészüket betegágyukhoz, de a lelkész hívás nélkül is felkeresi õket; némely helyen bizony fel kell világosítani õket az orvos igénybevetelérõl. A m. évben 11 beteg élt otthon az urvacsorával.

6. A házasulandók némelyike elõször a lelkészhez jön felvilágosítás céljából, de többnyire az anyakönyvi hivatalba mennek elõször. A jegyesek háromszor kihirdettetnek a templomba. A vegyes válásu jegyeseket minden esetben inti a lelkész az egyházunk javára adandó reverzális kiállítására, de nem mindig sikerül. A m. évben 4 esetben sikerült, 11 esetben nem, mert a jegyesek megegyeztek abban, hogy a gyermekek nem szerint követik szüleik vallását. Az egyházi esketést

több pár nem vette igénybe. Az egymástól elvált házások kibékítését meg-
kísérti mindig a lelkesz, de jegyzeket nem vezet erről.

7. A temetések módja: lelkesz és kántor együttesen vég-
zi énekkel, imával, beszéddel, megáldással. Lelkesz közreműködése nélkül
temetés nincsen. n/ okiratok hitelesítésért 50 kor.

8. Iskola nincsen, kötetek képest nem kéveeredett. A

jövedelem 9. Haza lelkesz hosszabb időre elutazik, vagy huzamosabb
ban beteg, a hitoktatók helyettesítik. illatesz őta szaperodott.

10. Az anyakönyvek, jegyzőkönyvek, számadási könyvek jó-
karban vannak és biztos helyen őriztetnek a lelkeszi hivatalban.

11. A lelkesz békés viszonyban él a többi felekezeti lel-
keszeivel, de a római kath. lelkeszszel ezt az eredményt naz ismert okok-
nál fogva nem lehet elérni. A róm. kath. lelkesz ma gyűlölik a pro-
testáns embereket és vallásdolgában agresszive járnak el. Lelkesz há-
velük szemben követi az ő példájukat.

12. A lelkesz erkölcsi, tudományos, szónoki és kateché-
tai jelleme megfelelő. Szabad óráiban tudományos művek olvasásával fog-
lalkozik, kedvelt tudománya a természettudomány, földrajz, és történe-
lem. Könyvtára van; theologiai munkákat beszerez; az egyházalkotmányt
szelötve keznel tartja, gy kereset nélkül nyosorog.

13. A lelkesznek jelenleg segedje nincsen.

B/ A lelkesz lakása.

A lakás elég tágas és kényelmes és jó karbantartásáról az egyház gon-
doskodik. Az egyház tulajdona a hivatalosa helyiségben az iratszekrény,
a zoldasztal és 2 szekrény, meg tíz szek.

C/ A lelkesz jövedelme.

1. lelkeszi hiványból kiirva: Évi 800 frt. fizetés
2. Szabad lakás.

Stólajövedelem:

a/ keresztelésért	1 frt.
b/ " " háznál	3 frt.
c/ nem konfirmáltak temetési szert. háznál	2 frt.
d/ " " " kikísérése	1 frt.
e/ felnőttek temetése	4frt.
f/ temetési beszéd	5 frt.
g/ siri beszéd	4 frt.
h/ diszes temetéseknél szabad stóla.	

- i/ hirdetésért 2 frt.
- k/ esketésért 4 frt.
- l/ esketésért a háznál 8 frt.
- m/ anyakönyvi kivonat 2 frt.
- n/ okiratok hitelesítéséért 50 kor.

2. A jövedelem az előbbihez képest nem kévessébedett. A jövedelem nem kongruás, de állami kiegészítést élvez a lelkesz.

3. A jövedelem a hivány kiállítása óta szaporodott.

A lelkesz pontosan kapja a fizetését. Hátralek nincsen; földes, szállók stb. nincsenek.

4. Lelkeszözvegy, vagy lelkeszi árva az egyházközsében nincsen.

V. Az iskola.

Felekezeti iskola nincsen.

VI. Serelemek és kivánatok.

A gyülekezet tisztelettel kérészi a püspök ur általi hathatós támogatást egyes segélyek elnyerése végett, hogy ezekkel is apassza a templon és egyházi épületek renoválásából származó 6000 P. adósságot. Az egyháznak 1923 óta nem volt adóssága, az egyházhívek nagy része munka és így kereset nélkül nyomorog.

Faint, illegible text, possibly bleed-through from the reverse side of the page.

